

نوآوری فناوری در طی پنج دهه گذشته پیشرفتهای چشمگیری در مراقبت‌های بهداشتی داشته است. بر همین اساس این پیشرفت‌ها به بهبود ارائه مراقبت بهداشتی و مرتبط با بیماران از جمله داروهای آنتی‌بیوتیک، داروهای ضد افزایش فشار خون، واکسیناسیون، درمان‌های هدفمند سرطان، مدیریت ریتم قلب، تصویربرداری تشخیصی، جراحی کم‌تهاجمی، پیوند، مدیریت درد، کنترل عفونت و فناوری‌های اطلاع‌رسانی سلامت کمک کرده است.

گسترش فناوری مراقبت‌های بهداشتی و کاربردهای گسترده آن باعث افزایش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی شده است، و اولی به عنوان "مقصر" برای دومی ذکر شده است.

عواملی که باعث رونق بازار فناوری‌های بهداشتی می‌شود:

- پیشرفت در علم و مهندسی
- مالکیت معنوی، به ویژه حمایت از حق ثبت اختراع
- جمعیت مسن
- افزایش شیوع بیماری‌های مزمن
- عوامل بیماری‌زای در حال ظهور و سایر تهدیدات بیماری
- پرداخت شخص ثالث، به ویژه پرداخت هزینه خدمات
- مشوق‌های مالی شرکت‌های فناوری، پزشکان، بیمارستان‌ها و سایر موارد
- تقاضای عمومی ناشی از تبلیغات مستقیم به مصرف‌کننده، گزارش‌های رسانه‌های جمعی، رسانه‌های اجتماعی و آگاهی و حمایت از مصرف‌کنندگان
- آموزش تخصصی پزشکان در مراکز پزشکی دانشگاهی
- رقابت برای ارائه پیشرفته‌ترین فناوری.

در این دوره با افزایش فشار اقتصادی، تغییر ساختار دریافت و پرداخت مراقبت‌های بهداشتی و اهمیت تقاضای مشتری، فناوری‌های جزئی از مراقبت‌های بهداشتی جای خود را باز کرده است. هزینه‌های مرتبط با فناوری با بهبود دسترسی بیمار و پیامدهای بهداشتی توجیه پذیر بوده و موجب استمرار نوآوری‌های مفیدی می‌شود. لذا توسعه، سازگاری و انتشار فناوری به طور ویژه ای مدنظر گروه وسیعی از سیاست‌گذاران بخش‌های مراقبت‌های بهداشتی قرار گرفته است.

با توجه به آنچه گفته شد، روش‌های ارزیابی فناوری سلامت در حال تکامل بوده و کاربردهای آن به طور فزاینده متنوع شده است. افزایش تقاضا برای ارزیابی فناوری سلامت به ویژه از جانب بخش‌های انتفاعی و غیرانتفاعی و نیز از سوی سازمان‌های دولتی، موجب شده تا فرآیندهای ارزیابی به سمت هر چه منظم‌تر و شفاف‌تر شدن و گزارش‌دهی به کاربران سوق پیدا کنند. بدنه دانش ارزیابی فناوری سلامت قابل جستجو در یک مکان نبوده و ایستا نیست. پزشکان و کاربران ارزیابی فناوری سلامت نه تنها باید تغییرات در این حوزه را رصد کنند بلکه فرصتهای قابل توجهی نیز برای کمک به توسعه آن دارند.

تعریف ارزیابی فناوری سلامت

ارزیابی فناوری سلامت به ارزیابی نظام‌مند خصوصیات، اثرات، و/یا تاثیر فناوری سلامت مربوط می‌شود. HTA یک فرآیند چندرشته‌ای برای ارزیابی مسائل اجتماعی، اقتصادی، سازمانی و اخلاقی مداخلات سلامت یا فناوری سلامت می‌باشد. هدف اصلی از اجرای یک ارزیابی، اطلاع‌رسانی و آگاه ساختن سیاست‌گذاران است.

فناوری سلامت بعنوان برنامه‌ای کاربردی از دانش و مهارت‌های سازمان یافته در قالب دارو، ابزارهای پزشکی، واکسن، فرآیندها و سیستم‌های توسعه یافته برای حل یک مسئله سلامت و بهبود کیفیت زندگی محسوب می‌شود.

ارزیابی فناوری سلامت یک فرآیند چند رشته‌ای است که از روش‌های مشخص برای تعیین ارزش فناوری سلامت در بخش‌های مختلف چرخه حیات خود استفاده می‌کند. هدف آن نیز آگاهی تصمیم‌گیران در راستای ارتقای اثربخشی و سیستم سلامت باکیفیت است.

یادداشت ۱. فناوری سلامت مداخله‌ای است که برای جلوگیری، تشخیص یا درمان وضعیت پزشکی؛ ارتقا سلامت؛ ارتقا توانبخشی؛ یا سازماندهی دریافت خدمات مراقبت سلامت توسعه یافته است. مداخله می‌تواند یک آزمایش، ابزار، دارو، واکسن، پروسه، برنامه یا سیستم باشد (تعریف از نمایه‌نامه ارزیابی فناوری سلامت)

یادداشت ۲. این فرآیند معمول، نظام‌مند و شفاف بوده و از روش‌های مدرن برای مدنظر قرار دادن بهترین شواهد در دسترس استفاده می‌کند.

یادداشت ۳. ابعاد ارزش یک فناوری سلامت می‌تواند از طریق بررسی عواقب مدنظر و ناخواسته استفاده از یک فناوری سلامت در مقایسه با جایگزین‌های موجود مورد ارزیابی قرار گیرد. این ابعاد اغلب شامل اثربخشی‌های بالینی، ایمنی، هزینه‌ها و ایمپلیکیشن‌های اقتصادی، اخلاقی،

اجتماعی، فرهنگی و مسائل قانونی، جنبه‌های محیطی و سازمانی، همراه با ایمپلیکیشن‌های بیمار، خویشاوندان، مراقبان سلامت و جامعه می‌شود. ارزش کلی می‌تواند بر اساس دیدگاه‌ها و سلايق ذینفعان و محتوای تصمیم متفاوت باشد.

یادداشت ۴. ارزیابی فناوری سلامت می‌تواند در بخش‌های مختلف چرخه حیات فناوری سلامت همچون پیش محصول، در طول تصویب محصول، بعد از محصول و در طی سرمایه‌گذاری برای فناوری سلامت مورد استفاده قرار گیرد.

منشا ارزیابی فناوری

ارزیابی فناوری در اواسط دهه ۱۹۶۰ به دلیل نقش حیاتی فناوری در جامعه مدرن و پتانسیل آن برای پیامدهای ناخواسته و بعضاً مضر آن اهمیت پیدا کرد. تجارب موجود در مورد عوارض جانبی فرآیندهای شیمیایی، کشاورزی و صنعتی و خدماتی همچون انتقال، بهداشت و مدیریت منابع به این مفهوم کمک کرد. ارزیابی‌های اولیه به موضوعاتی همچون حفاری برای نفت دریایی، سموم دفع آفات، آلودگی اتومبیل‌ها، نیروگاه‌های هسته‌ای، هواپیماهای مافوق صوت، تغییرات اقلیمی و قلب مصنوعی پرداخت. ارزیابی فناوری به عنوان روشی برای شناسایی مطلوب تأثیرات فناوری‌ها و همچنین تأثیرات ناخواسته اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی طراحی و ایجاد شده است.

اصطلاح "ارزیابی فناوری" در سال ۱۹۶۵ در جریان بحث و بررسی کمیته علوم و فضانوردی مجلس نمایندگان ایالات متحده معرفی شد. در این جلسه داداریو به عنوان رییس کنگره تأکید کرد که هدف ارزیابی فناوری خدمت به سیاست‌گذاران است.

ارزیابی فناوری سلامت در سازمان بهداشت جهانی

برای اولین بار ۳۰ سال پیش ارزیابی فناوری سلامت در سازمان بهداشت جهانی و دو موسسه محلی (پورو و آمری) مطرح شد، که در اینجا ارزیابی فناوری سلامت روشی برای تقویت انتخاب مبتنی بر شواهد و استفاده منطقی از فناوری‌های سلامت و افزایش اثربخشی استفاده از این فناوری‌ها در مراقبت سلامت در نظر گرفته شد.

ارزیابی فناوری سلامت مفهوم جدیدی نیست و با سازمان بهداشت جهانی نیز مرتبط نیست. در واقع، فرد کلیدی در توسعه ارزیابی فناوری سلامت به صورت جهانی، پروفیسور دیوید بانئا بود که در دفتر ارزیابی فناوری در ایالات متحده آمریکا فعالیت داشته و اولین روش‌های ارزیابی فناوری سلامت را پایه‌گذاری کرد. در سال ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۵ وی معاون مدیر سازمان بهداشت بین آمریکا (در سال ۲۰۱۴ ارزیابی فناوری سلامت بین المللی) بوده و از بنیان‌گذاران جامعه بین المللی ارزیابی فناوری در مراقبت سلامت (ISTAHC) و ارزیابی فناوری سلامت بین المللی (HTAI) بود.